

Позиція щодо пріоритетів кліматичної політики в Україні та світі до Конференції ООН зі зміни клімату (COP28)

З 30 листопада до 12 грудня 2023 року в Об'єднаних Арабських Еміратах відбудеться 28 Конференція Сторін (Conference of Parties – COP28) Рамкової Конвенції ООН зі Зміни Клімату (РКЗК ООН). Вона є ключовим міжнародним майданчиком для протидії кліматичній кризі, а також важливим важелем впливу на національну політику країн. Всі 195 Сторін Паризької Угоди, включно з Україною, беруть участь у конференції для синхронізації своїх кліматичних політик і пошуку рішень для стримування росту середньої температури на рівні 1,5°C від доіндустріального періоду.

У цій позиції представлено бачення щодо рішень, які мають бути прийняті на міжнародному та національному рівні в Україні для досягнення цілей Паризької Угоди. До уваги взяті рекомендації звіту Глобальної інвентаризації кліматичних планів¹ (Global Stocktake), а також важливі рекомендації в межах попередніх переговорів.

Окрім викликів, пов'язаних із кліматичною кризою, перед Україною також стоїть нагальний виклик — російська війна проти України. Збройна агресія, яка триває з 2014 року, напряму впливає на кліматичну кризу та відповідно — на весь світ. **Кліматична криза та війна мають прямий зв'язок і одне коріння — це викопні палива.** Значна частина федерального бюджету росії формується саме за рахунок експорту викопних палив.² Саме тому, кліматичні переговори, серед іншого, є також важелем впливу на дії агресора й опосередкованим інструментом недопущення фінансування агресії за допомогою викопних палив у майбутньому. Відтак, головним закликком делегації повинне бути просування відмови від викопного палива.

Щодо пріоритетів глобальної кліматичної політики

1. Відмова від викопних палив

Попри широке визнання міжнародною спільнотою того, що спалювання викопних палив є основною причиною кліматичної кризи, протягом десятиліть проведення кліматичних переговорів Сторонам **не вдалося домовитись про повну відмову від викопного палива.**

---

¹ Technical dialogue of the first global stocktake, [режим доступу: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/sb2023_09_adv.pdf]

² Centre for Research on Energy and Clean Air, "One year on, who is funding Russia's war in Ukraine?", [режим доступу: https://energyandcleanair.org/wp/wp-content/uploads/2023/02/CREA_One-year-on-who-is-funding-Russias-war-in-Ukraine.pdf]

Перші зрушення щодо відмови відбулися під час COP26, коли у Кліматичному Пакті Глазго вдалося зафіксувати необхідність “прискорення зусиль, спрямованих на поступове зменшення використання вугілля у виробництві електроенергії та неефективних субсидій на викопне паливо”.³

Під час минулорічної Конференції Сторін (COP27) пропозиція про поступову відмову від викопного палива отримала підтримку понад 80 країн, однак країни багаті на нафту і газ виступили проти такої ініціативи. Цьогоріч очікується аналогічний виклик. Окрім того, деякі країни, економіка яких залежить від викопного палива, хочуть зосередитися на розробці технологій для уловлювання викидів CO₂, а не на скороченні використання викопного палива.

На саміті G20 у вересні 2023 року країнам Групи 20 (G20) теж не вдалося домовитися щодо поступової відмови від викопного палива та зменшення викидів, хоча вони зуміли досягти важливої згоди про намір працювати над збільшенням потужностей відновлюваної енергетики у світі втричі до 2030 року.⁴ Важливо, що країни G20 продовжують вкладати значні інвестиції у субсидування викопного палива, які лише за останній рік досягнули рекордної позначки у 7 трильйонів доларів.⁵ Окрім цього, в країнах G20, які відповідальні за 80% світових викидів від вугілля,⁶ глобальні викиди від вугілля на душу населення за період з 2015 по 2022 рік не зменшилися, а натомість зросли з 1 тонни CO₂ в 2015 році до 1,1 тонни CO₂ в 2022 році.⁷

Цьогоріч очікується, що тема відмови від викопних палив знову буде питанням обговорення серед Сторін. Так, країни ЄС уже давно розпочали роботу над формуванням власної позиції до COP28. Зокрема, Рада ЄС наголосила⁸ на необхідності термінового скорочення залежності від викопного палива⁹ та його субсидіювання, а також потребі прискорення використання відновлюваних джерел енергії. Україні варто підтримати позицію Ради ЄС та об'єднатися в зусиллях щодо відмови від викопних палив.

Отже, важливо, щоб Сторони під час COP28 затвердили відмову від викопного палива як основний спосіб для досягнення цілей Паризької угоди, визначили часові проміжки для трансформації та відмови від субсидування викопних палив.

---

³ Glasgow Climate Pact (Report of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement on its third session, held in Glasgow from 31 October to 13 November 2021), [режим доступу: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10_add1_adv.pdf], стор. 5, параграф 36

⁴ Matteo Civillini, "G20 leaders strike renewables deal, stall on fossil fuels", [режим доступу: <https://climatechangenews.com/2023/09/09/g20-leaders-strike-renewables-deal-stall-on-fossil-fuels/>]

⁵ International Monetary Fund Blog, "Fossil Fuel Subsidies Surged to Record \$7 Trillion", [режим доступу: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/08/24/fossil-fuel-subsidies-surged-to-record-7-trillion>]

⁶ Ember, "G20 Per Capita Coal Power Emissions 2023", [режим доступу: <https://ember-climate.org/app/uploads/2023/09/G20-Per-Capita-Coal-Power-Emissions-2023.pdf>], стор. 3

⁷ Ember, "G20 Per Capita Coal Power Emissions 2023", [режим доступу: <https://ember-climate.org/app/uploads/2023/09/G20-Per-Capita-Coal-Power-Emissions-2023.pdf>], стор. 9

⁸ Council of the EU, "Preparations for the 28th Conference of the Parties (COP28) of the United Nations Framework Convention on Climate Change", [режим доступу: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14285-2023-INIT/en/pdf>], пара. 14, 15.

⁹ Примітка: у своїй позиції Рада ЄС закликає щодо відмови від "unabated fossil fuels" – викопного палива, викиди парникових газів від якого не вловлюються/не зменшуються. Однак в той же час, Рада ЄС відмітила, що технології зменшення викидів існують в обмеженому масштабі та повинні використовуватися для скорочення викидів лише у виключних секторах та не повинні використовуватися для відстрочення кліматичних заходів.

2. Врегулювання відповідальності за кліматичні збитки від міжнародних збройних конфліктів

Незважаючи на те, що в рамках Паризької угоди країни зобов'язалися щорічно звітувати щодо своїх викидів парникових газів та знижувати їх, певні категорії даних щодо викидів залишаються необов'язковими для звітування. Серед них прямі та непрямі викиди парникових газів від військових дій, які згідно розрахунків можуть становити близько 5,5% глобальних викидів.¹⁰

Не виключенням є й повномасштабна війна росії проти України, вплив якої на клімат може бути лише опосередковано відображений у національних звітах країн. Разом з тим, лише за перший рік війни об'єм викидів парникових газів, що пов'язані із вторгненням росії, за підрахунками сягає 120 мільйонів тонн CO₂ еквіваленту.¹¹ Це практично рівнозначно загальному обсягу викидів парникових газів, утворених за той самий період у Бельгії.¹² Росія має бути формально відповідальною за викиди під час війни, а також і за майбутні викиди від відбудови об'єктів на території України, які були зруйновані через бойові дії (близько 50 млн тонн CO₂ еквіваленту).¹³ Методологія обліку таких викидів і зобов'язань є складним завданням і робота з підготовки пропозицій має початися якомога швидше. Україна має працювати з іншими Сторонами Конвенції, які готові пропонувати формати обліку "воєнних викидів".

Отже, під час COP28 вважаємо важливим розпочати дискусії для напрацювання рішення щодо відповідальності за викиди, пов'язані із міжнародними збройними конфліктами.

В той же час ми вважаємо неприпустимим продовження зарахування до кадастру викидів російської федерації викидів (не пов'язаних з військовими діями) з тимчасово окупованих територій України (Автономної Республіки Крим та інших тимчасово окупованих територій).

3. Кліматична справедливість: достатнє кліматичне фінансування країнам, які цього потребують

120 країн, що розвиваються відповідальні за менше, ніж 20% глобальних викидів вуглекислого газу, що спричинили кліматичну кризу.¹⁴ Проте населення цих країн часто страждає від найбільш руйнівних наслідків зміни клімату: підтоплення, природних катаклізмів тощо. Такі країни терміново потребують ресурсів для посилення своєї стійкості та адаптаційної

---

¹⁰ Conflict and Environment Observatory, "Estimating the Military's Global Greenhouse Gas Emissions", [режим доступу: https://ceobs.org/wp-content/uploads/2022/11/SGR-CEOBS_Estimating_Global_Military_GHG_Emissions.pdf]

¹¹ Вплив російської війни в Україні на клімат: 24 лютого 2022 – 23 лютого 2023, [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/vplyv-ros-viyny-na-klimat-2023.pdf>], стор. 6
Примітка: 120 мільйонів тонн CO₂ еквіваленту включає 50,2 млн тонн CO₂ еквіваленту від відбудови.

¹² Вплив російської війни в Україні на клімат: 24 лютого 2022 – 23 лютого 2023, [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/vplyv-ros-viyny-na-klimat-2023.pdf>], стор. 6

¹³ Вплив російської війни в Україні на клімат: 24 лютого 2022 – 23 лютого 2023, [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/vplyv-ros-viyny-na-klimat-2023.pdf>], стор. 12

¹⁴ Harald Fuhr, "The rise of the Global South and the rise in carbon emissions", [режим доступу: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01436597.2021.1954901>]

спроможності, для компенсації втрат і збитків.¹⁵ Однією зі спроб вирішити цю проблему стало створення Фонду відшкодування втрат та збитків (Loss and Damage Fund) за результатами COP27.¹⁶ Даний Фонд покликаний стати джерелом виплат компенсацій за збитки, які зазнали країни, що розвиваються, внаслідок зміни клімату.

Країни, відповідальні за значні глобальні викиди парникових газів минулого і сучасності не можуть ігнорувати свою відповідальність перед уразливими країнами, що розвиваються, які страждають від наслідків зміни клімату, а також не можуть заперечувати свою роль у створенні ситуації.

Незалежно від власних можливостей на цей момент, Україна повинна **підтримувати глобальний заклик щодо прискорення вирішення питання кліматичної справедливості шляхом впорядкування діяльності Loss and Damage Fund**, а саме:

- **визначити список країн, які будуть наповнювати цей Фонд.** Це мають бути розвинені країни, що відповідальні за основні викиди парникових газів в минулому, а також країни, що відповідальні за теперішні суттєві обсяги викидів. **Україна має увійти до цього списку, однак, з відтермінуванням обов'язку щодо сплати коштів у зв'язку з війною.**
- **визначити чіткі джерела надходження коштів до Фонду від Сторін** і як діяльність Фонду буде узгоджено з іншими, вже існуючими, фондами РКЗК ООН (Special Climate Change Fund, Adaptation Fund).
- **Визначити роль приватних фінансових установ у Фонді.**

Важливо, що питання дефіциту фінансування вже не перший рік постають перед Сторонами. На COP26 розвинені країни підтвердили своє зобов'язання щороку виділяти 100 мільярдів доларів США для країн, що розвиваються, для пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них.¹⁷ Однак ці фінансові зобов'язання ще не виконані в повному обсязі. Окрім цього, дослідження від 2022 року показує,¹⁸ що згадана вище цільова сума не є достатньою. Так, до 2025 року для успішної підтримки країн, що розвиваються, знадобиться близько 1 трильйону доларів США на рік, а до 2030 року цей показник зросте до 1,7 трильйона на рік.

4. Екосистеми та збереження біорізноманіття

Збереження і відновлення екосистем є невід'ємною частиною досягнення цілей Паризької Угоди. Саме тому важливим завданням для Сторін РКЗК ООН є також узгодження кліматичних цілей із цілями щодо збереження біорізноманіття, які передбачені Куньмінсько-Монреальською

---

¹⁵ World Resources Institute "4 Actions Vulnerable Countries Need from COP28", [режим доступу: <https://www.wri.org/technical-perspectives/actions-vulnerable-countries-need-un-climate-summit>]

¹⁶ UN, "Establishing a dedicated fund for loss and damage", [режим доступу: <https://unfccc.int/establishing-a-dedicated-fund-for-loss-and-damage>]

¹⁷ Glasgow Climate Pact (Report of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement on its third session, held in Glasgow from 31 October to 13 November 2021), [режим доступу: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10_add1_adv.pdf], стор. 6, пар. 43

¹⁸ The World Bank, "What You Need to Know About How CCDRs Estimate Climate Finance Needs", [режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/03/13/what-you-need-to-know-about-how-ccdrs-estimate-climate-finance-needs#:~:text=The%20report%20finds%20that%20around,developing%20countries%20other%20than%20China>]

глобальною рамковою угодою про біорізноманіття (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework)¹⁹ ухваленою у грудні 2022 року.

Ключовим періодом для цього узгодження має стати глобальна інвентаризація кліматичних планів (Global Stocktake — GST),²⁰ перший цикл якої має бути завершений на щорічній Конференції Сторін COP28. В її рамках **Сторони повинні посилити спільні дії задля вирішення проблем зміни клімату та збереження біорізноманіття**, зокрема за рахунок кращої інтеграції цих дій у свої оновлені національні кліматичні цілі, включаючи, національно визначені внески, довгострокові стратегії та стратегії з адаптації.

- Країни повинні прийняти і використовувати **чіткі стандарти для точного та прозорого звітування про зміни у секторі ЗЗЗЛГ** (Землекористування, зміни в землекористуванні та лісове господарство). Це може відбутися за рахунок прийняття Сторонами UN ‘System of Environmental Economic Accounting - Ecosystem Accounts’ (UNSEEA-EA) як основного інструменту для планування природоорієнтованих кліматичних дій, які б відображали зміни в стані екосистеми, їхню стабільність, а також можливість і тривалість зберігання вуглецю.
- Крім цього, до наступного раунду подання національно визначених внесків **важливо узгодити кліматичні амбіції країн з цілями Куньмінсько-Монреальської глобальної рамкової угоди про біорізноманіття**. Зокрема, це стосується **необхідності вжиття відповідних заходів зі зменшення інтенсивності факторів втрати біорізноманіття** та розширення мережі природоохоронних територій в рамках національних планів і стратегій із захисту та відновлення природних екосистем.
- Водночас, **захист і відновлення екосистем не може використовуватися для компенсації викидів парникових газів**. Це повинно відбуватися одночасно із швидким припиненням використання всіх видів викопного палива та різким скороченням викидів парникових газів в усіх секторах.

Щодо пріоритетів кліматичної політики України

1. Кліматична нейтральність до 2050 року

Результати щорічної Глобальної інвентаризації кліматичних планів показали,²¹ що світ далекий від досягнення цілей Паризької угоди і вікно можливостей закривається. Саме тому Україна повинна ставити амбітні цілі та вживати ефективних заходів в напрямку декарбонізації власної економіки. 23 червня 2022 року Україна отримала статус кандидата на вступ в ЄС, що передбачає імплементацію Європейського законодавства, включно з Європейський зеленим

---

¹⁹ Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, [режим доступу: <https://www.cbd.int/article/cop15-final-text-kunming-montreal-gbf-221222>]

²⁰ UNCC, Why the Global Stocktake is a Critical Moment for Climate Action, [режим доступу: <https://unfccc.int/topics/global-stocktake/about-the-global-stocktake/why-the-global-stocktake-is-a-critical-moment-for-climate-action>]

²¹ Technical dialogue of the first global stocktake, [режим доступу: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/sb2023_09_adv.pdf]

курсом, який ставить за ціль досягнення кліматичної нейтральності Європейського континенту до 2050 року.

Отже, беручи до уваги взяті на себе зобов'язання, Україна повинна офіційно **затвердити курс на кліматичну нейтральність до 2050 року.**

2. Кліматично-дружня відбудова інфраструктури та економіки

2.1. Запобігання викидам при відбудові

Україна має можливість не лише долучитися до загальноєвропейської мети щодо побудови кліматично нейтрального континенту до 2050 року, але й стати взірцем сталої кліматично-дружньої відбудови з найкращими підходами та технологіями XXI століття. Це важливо, оскільки згідно розрахунків,²² значна частина викидів парникових газів, пов'язаних з війною, стануться саме під час відбудови.

Саме тому, одним із важливих аспектів є спорудження нових будівель відповідно до нових стандартів, які сприятимуть зменшенню викидів парникових газів. Так, в країні повинні бути запроваджені стандарти, які встановлюватимуть вимоги, щоб нові будівлі зводилися з найвищим класом енергоефективності та із використанням енергії з відновлюваних джерел енергії - сонячних електростанцій з акумулюючими потужностями, тепловими помпами (стандарт будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії або будівлі з нульовим рівнем викидів). Державні секторальні стратегії, зміни стандартів, рішення про видачу дозволів на діяльність, а також регіональні плани розвитку мають виходити з цілі переходу економіки на кліматично-нейтральну до 2050 року.

Отже, необхідно **запровадити механізми, які забезпечили б кліматично-нейтральну відбудову**, зокрема, шляхом впровадження нових стандартів енергоефективності для будівель.

2.2. Адаптація до змін клімату

Кожен із регіонів України є унікальним за мікрокліматом, ландшафтом, та географічним розташуванням. Саме тому кліматична криза може мати різні прояви в кожному з регіонів. З огляду на це оцінювати ризики, які несе зміна клімату, та напрацьовувати конкретні заходи з адаптації потрібно саме на рівні територіальних громад.²³

Внаслідок російської збройної агресії у багатьох громадах України виникла потреба відбудови після окупації та завданих руйнувань. Планування післявоєнної відбудови громад уже здійснюється українським Урядом.²⁴ Важливо, щоб це планування, а також безпосередньо дії з відбудови інфраструктури населених пунктів враховували кліматичні аспекти, зокрема в

---

²² Вплив російської війни в Україні на клімат: 24 лютого 2022 – 23 лютого 2023, [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/vplyv-ros-viyny-na-klimat-2023.pdf>], стор. 12

²³ Екодія, "Чому Адаптація До Зміни Клімату Важлива У Зеленій Післявоєнній Відбудові Громад", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/adaptatsia-vazhlyva.html>]

²⁴ Селекторна нарада Віце-прем'єр-міністра з відновлення України – Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури України з очільниками обласних державних адміністрацій, [режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/16851?page=3>]

контексті адаптації. Стратегічні документи щодо відновлення громад та їх кліматичні політики мають базуватися на цілях, затверджених Україною у Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року,²⁵ цілях Паризької угоди та Європейського зеленого курсу.

Отже, при плануванні відбудови необхідно врахувати вразливість громад до зміни клімату, а також напрацювати конкретні пропозиції щодо механізмів інтеграції питань адаптації до зміни клімату в процесі повоєнного відновлення громад і міст.

3. Посилення участі України у глобальних кліматичних ініціативах

3.1. Представлення плану щодо відмови від вугілля в енергетиці (ініціатива Powering Past Coal Alliance)

У червні 2023 року Міністерство енергетики України підтвердило наміри закрити всі державні вугільні електростанції до 2035 року.²⁶ Вперше про такі наміри Україна оголосила наприкінці 2021 року на кліматичній конференції COP26 у Великобританії. З того часу українська вугільна галузь зазнала значного руйнування внаслідок російських атак, а енергосистема виявила вразливість через високу централізацію потужностей генерації. У зв'язку з цим, відбудова за старим зразком втратила будь-який сенс.

Під час COP28 Україна може ще раз наголосити на своїй **готовності відмовитися від вугілля в енергетиці до 2035 року та у забезпеченні поетапної відмови справедливим чином:** з чітким планом закриття вугільних підприємств, освітніми програмами та можливостями працевлаштування та соціальних гарантій для працівників вугільної галузі, а також диверсифікацією економіки шахтарських громад.

---

²⁵ КМУ, "Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року", [режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>]

²⁶ Powering Past Coal Alliance, "Amid war, Ukraine recommits to phasing out coal power by 2035", [режим доступу: <https://poweringpastcoal.org/press-releases/amid-war-ukraine-recommits-to-phasing-out-coal-power-by-2035/>]

Справедлива трансформація є важливим елементом Національного плану з енергетики та клімату, розробка якого триватиме в Україні протягом найближчих місяців.²⁷ **Проведення належних відкритих консультацій з місцевими органами влади, організаціями громадянського суспільства та експертами** допоможе зробити цей план дієвим, а також показати лідерство України як члена Powering Past Coal Alliance.

3.2. План щодо зниження викидів метану (ініціатива Global Methane Pledge)

У 2021 році більш ніж 100 країн, включно з Україною, долучилися²⁸ до ініціативи Global Methane Pledge, яка передбачає скорочення викидів метану на 30% до 2030 року від рівня 2020 року. Для України скорочення викидів метану можливе через впровадження кліматичних заходів в нафтогазовому та вугільному секторах, сільському господарстві, а також налагодження системи поводження з відходами.

У липні 2023 року був опублікований проєкт розпорядження КМУ «Про схвалення плану заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди на період до 2030 року»,²⁹ в якому не повною мірою відображено положення ухваленого³⁰ Плану заходів із реалізації кліматичної політики України в рамках участі в глобальній ініціативі зі скорочення викидів метану “Global Methane Pledge”. Важливо завершити **розробку національного законодавства для успішної реалізації затвердженого Плану щодо скорочення викидів метану.**

В рамках діяльності щодо зниження викидів метану Україна повинна прозвітувати про впроваджені з 2021 року секторальні заходи та прийняття у 2023 році Плану заходів з реалізації кліматичної політики України в рамках участі в глобальній ініціативі “Global Methane Pledge”.³¹ Окрім цього, **необхідно активізувати роботу для зниження викидів метану в усіх дотичних секторах.**³²

---

²⁷ Міністерство енергетики України "Національний план з енергетики та клімату стане важливим кроком для інтеграції в ЄС та сталого повоєнного відновлення України", [режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/natsionalnyi-plan-z-enerhetyky-ta-klimatu-stane-vazhlyvyim-krokom-dlia-intehratsii-v-ies-ta-staloho-povoiennoho-vidnovlennia-ukrainy>]

²⁸ Екодія, "Україна долучилася до Глобальної ініціативи зі скорочення викидів метану. Що це означає?", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/global-methane-pledge.html>]

²⁹ Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, "Повідомлення про оприлюднення доопрацьованого проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення плану заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди на період до 2030 року", [режим доступу: <https://mepr.gov.ua/povidomlennya-pro-oprylyudnennya-doopratsovanogo-proyektu-rozporjadzhennya-kabinetu-ministriv-ukrayiny-pro-shvalennya-planu-zahodiv-z-realizatsiyi-onovlenogo-natsionalno-vyznachenogo-vnesku-ukrayiny-d/>]

³⁰ Коментарі ГО "Центр екологічних ініціатив "Екодія" до доопрацьованого проєкту розпорядження КМУ "Про схвалення плану заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди на період до 2030 року", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/plan-diy-nvv-2023-komentari.pdf>]

³¹ КМУ, Розпорядження, "Про затвердження плану заходів з реалізації кліматичної політики України в рамках участі в глобальній ініціативі із скорочення викидів метану "Global Methane Pledge" [режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2023-%D1%80#Text1>]

³² EU, Methane emissions, [режим доступу: https://energy.ec.europa.eu/topics/oil-gas-and-coal/methane-emissions_en]; Dixi Group, "Стратегія ЄС зі скорочення викидів метану", [режим доступу: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2021/09/dixi_group_methane_policy_brief.pdf]

3.3. Декларація про ліси та землекористування

На Конференції Сторін в Глазго (COP26) у 2021 році Україна підписала Декларацію про ліси та землекористування.³³ Однак, з того часу суттєвих зрушень в напрямку впровадження цієї декларації як на міжнародному рівні, так і всередині країни, не відбулось. Лише у липні 2023 року Державним агентством лісових ресурсів України було розроблено проєкт Закону України «Про залучення інвестицій та економічне стимулювання впровадження заходів з лісорозведення та здійснення лісовпорядкування».³⁴ Цей законопроект має врегулювати питання видачі та обігу вуглецевих сертифікатів та сприяти збереженню необлікованих лісів на покинутих сільськогосподарських землях і створенню нових лісів у кліматично дружній та нешкідливий для біорізноманіття спосіб.

Важливо, щоб проєкт закону запроваджував механізми практичної реалізації, а також мінімізував ризики знищення природних територій під прикриттям реалізації кліматичних заходів. **На COP28 Україна повинна представила чіткий план, який продемонструє готовність втілювати в реальність положення із Декларації про ліси та землекористування.**

На міжнародному рівні для своєчасного справедливого виконання до 2030 року цілей Декларації щодо припинення знеліснення та деградації земель, **країни, що є підписантами Декларації (до яких належить і Україна), повинні на COP28 підтримати створення системи підзвітності для даної декларації (Glasgow Declaration Accountability Framework).** Ця структура сприятиме досягненню мети Декларації шляхом встановлення обов'язкового звітування, посиленого моніторингу, фінансових зобов'язань, а також узгодження спільних стандартів і очікуваних результатів.

3.4. Beyond Oil & Gas Alliance (BOGA)

З огляду на позицію Євросоюзу щодо поетапної відмови від усіх викопних палив та необхідність зміцнення енергетичної безпеки через енергетичний перехід, **Україна могла би долучитися до країн BOGA — міжнародної коаліції урядів і партнерів, які працюють разом, щоб сприяти поетапній відмові від видобутку нафти і газу.** До коаліції входять Данія, Франція, Швеція, Ірландія, Коста Ріка та інші національні і регіональні уряди, які підписали Декларацію BOGA.³⁵ Таким чином вони взяли на себе зобов'язання працювати над обмеженням видобутку нафти і газу та планувати справедливе, рівноправне і контрольоване поетапне скорочення видобутку цих викопних палив.

---

³³ Екодія, "Україна долучилася до Декларації про ліси та землекористування. Чи врятує це ліси?", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/deklaratsia-pro-lisy-ta-zemlekorystuvannia.html>]

³⁴ Державне агентство лісових ресурсів України "Законотворча діяльність у сфері запровадження механізмів залучення інвестицій для відновлення лісів та лісорозведення", [режим доступу: <https://forest.gov.ua/news/zakonotvorcha-diialnist-u-sferi-zaprovadzhennia-mekhanizmiv-zaluchennia-investytsii-dlia-vidnovlennia-lisiv-ta-lisorozvedennia>]

³⁵ The Beyond Oil and Gas Alliance Declaration, [режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/176fTn0z5aNr-vhUecAsLOD8Jg110dQMF/view>]

3.5 Куньмінсько-Монреальська глобальна рамкова угода про біорізноманіття

Відповідно до Куньмінсько-Монреальської глобальної рамкової угоди про біорізноманіття, ухваленої в грудні 2022 року, щонайменше 30% наземних, прісноводних, прибережних і морських екосистем, особливо найбільш екологічно цінних, до 2030 року мають бути ефективно захищені за допомогою екологічно репрезентативних, добре пов'язаних і справедливо керованих систем природоохоронних територій. Крім цього, угода вимагає мінімізувати вплив зміни клімату та закислення океану на біорізноманіття шляхом пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них.

Важливо, щоб Україна якнайшвидше оновила національні стратегічні і планові документи та законодавство, що стосується сфери збереження навколишнього природного середовища та адаптації до зміни клімату. Зокрема **Україні потрібно протягом найближчих 1-2 років розробити та затвердити національну стратегію та план дій зі збереження біорізноманіття до 2030 року. Це критично важливо як в рамках подальшої імплементації цілей Паризької угоди та Куньмінсько-Монреальської угоди, яка повинна використовуватися як стратегічний план реалізації Конвенції про біорізноманіття та протоколів до неї на період 2022–2030 рр., так і для повоєнного відновлення природи України.**

4. Вуглецеві ринки

Торгівля квотами на викиди парникових газів – одна з найбільш обговорюваних частин Паризької книги правил, однак найменш допрацьована. Під час попередніх переговорів на COP27 остаточні рішення викликали обурення серед громадських організацій. В рамках статті 6.2 "результати запобігання зміні клімату, що є предметом міжнародної торгівлі", країни можуть купувати і продавати одна в одній квоті на викиди для досягнення своїх цілей відповідно до Паризької угоди. В цій статті також включили допущення використання маркування інформації конфіденційною, що створює ризики для подвійного обліку скорочення викидів, щодо певних типів вуглецевих одиниць.³⁶ Подібні ініціативи можуть стати основою грінвошингу³⁷ та поставити під ризик досягнення цілей Паризької угоди.

Під час переговорів Україна не має підтримувати ініціативи що ставлять під сумнів прозорість моніторингу в рамках Статті 6 та будь-які ініціативи, які дозволять перенесення одиниць скорочення викидів з минулих періодів. **Позиція України щодо ринкових двосторонніх інструментів в рамках Статті 6 Паризької угоди повинна відповідати критеріям щодо додатковості (additionality) та недопущення подвійного обліку одиниць скорочення викидів (double accounting).**

Ринкові механізми статті 6 мають супроводжуватися належними інструментами контролю. Ці інструменти мають забезпечити достатню деталізацію відстеження походження одиниць скорочення, щоб запобігти подвійному врахуванню: коли кілька країн можуть

---

³⁶ CMA.4, Decision, "Matters relating to cooperative approaches referred to in Article 6, paragraph 2, of the Paris Agreement", [режим доступу: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma4_auv_cma13_PA6.2.pdf], стор. 16.

³⁷ Екодія, "Підсумки міжнародних кліматичних перемовин у 2022 році та роль України у них", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/pidsumky-klim-peremovyn-2022.html>]

використати одну й ту ж одиницю скорочення для звітування щодо виконання національних кліматичних цілей.

5. Залученість у розробці кліматичної політики

Громадські організації, влада національного та місцевого рівня, беруть участь у процесах кліматичної політики на різних рівнях. В той же час місцевий рівень не може існувати без національного, як і навпаки. Роль цих зацікавлених сторін має вирішальне значення для розробки кліматичних цілей і заходів, які відповідають Паризькій угоді та забезпечити стале та зелене повсюдне відновлення України.

Неурядові організації користуються певними правами участі та конкретними можливостями долучитися до процесу. В той же час, важливо створити нові інструменти, які забезпечать можливість більш якісно залучати до процесу створення політик місцевий рівень.

Протягом наступного року Україна має розробити новий Національно визначений внесок на період до 2035 року, а також прийняти Національний план з енергетики та клімату. В рамках їхньої розробки важливо забезпечити доступ та взяття до уваги пропозицій всіх зацікавлених сторін, включно з громадським суспільством та представниками місцевих органів.

6. Проблематика щодо розвитку атомної енергії

Атомна енергія часто може позиціонуватися як кліматично-дружня, однак інвестиції в нарощування атомних потужностей не є ефективним рішенням для боротьби з кліматичною кризою. Відповідно до звіту Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (МГЕЗК), опублікованого в березні 2023 року, атомна енергетика є одним із двох найменш ефективних варіантів пом'якшення змін клімату.³⁸

Недоцільність інвестування в атомну енергетику, зокрема і для України, полягає, зокрема, в наступному:

- **Висока вартість та тривалий термін будівництва.** Державна атомна компанія «Енергоатом» підписала меморандум з компанією Westinghouse Electric Company, за яким планує збудувати 9 нових великих атомних блоків в Україні за технологією AP1000.³⁹ Важливо, що досвід будівництва Westinghouse у США показав здорожчання щонайменше вдвічі (з 14 млрд доларів до 30 млрд за два блоки) та затримку у понад 6 років. Відтак, при будівництві аж 9-ти подібних енергоблоків, Україна ризикує втратити суттєві кошти та отримати атомні «довгобуду», які ще роками не зможуть виробляти енергію для країни.⁴⁰ Окрім цього, для майбутніх ядерних реакторів знадобляться кошти на поводження з їх відходами та на декомісію. Для зняття з експлуатації ядерних

³⁸ Synthesis Report of the IPCC Sixth Assessment Report [режим доступу: https://report.ipcc.ch/ar6syr/pdf/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf], стор. 28

³⁹ Енергоатом, "Міжнародне співробітництво: ДП «НАЕК «Енергоатом» та Westinghouse" [режим доступу: <https://www.energoatom.com.ua/o-1608234.html>]

⁴⁰ Екодія, "Як нові атомні блоки можуть нашкодити українській безпеці, економіці і довкіллю", [https://ecoaction.org.ua/iak-novi-aes-mozhut-nashkodyty.html]

установок в Україні існує окремий фонд, у якому за 12 років було накопичено 3525,668 млн. грн. (станом на кінець 2017 року). Проте, цієї суми не вистачить на зняття з експлуатації навіть одного атомного енергоблоку.

- **Атомна енергія дорожча за енергію з відновлюваних джерел.** У світі за останні роки енергія з відновлюваних джерел різко здешевшала, натомість атомна енергія стала найдорожчою. Нині мегават-година атомної енергії обходиться у кілька разів дорожче, ніж така ж кількість енергії із сонця чи вітру.⁴¹
- **Атомна енергія не є "кліматично-дружною".** Якщо рахувати увесь життєвий цикл АЕС, разом із виробництвом палива та захороненням відходів, то виділення парникових газів на одиницю виробленої енергії в атомній енергетиці буде вищим в порівнянні з ВДЕ - 66г CO₂е/кВт (в той час, як для вітрової енергетики - 10г CO₂е/кВт, а для сонячної - 22г CO₂е/кВт).⁴²
- **Атомна енергія продукує велику кількість ядерних відходів.** За оцінками Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), реактор на легкій воді потужністю 1 ГВт за рік роботи продукує 30-50 тон відпрацьованого ядерного палива. Реактори, які планує будувати в Україні компанія Westinghouse, також відносяться до цього типу і мають потужність по 1 ГВт кожен. Тож додаткові 9 реакторів створять значну кількість нових ядерних відходів, які потребуватимуть суттєвих коштів та ресурсів для утримання, зберігання та захоронення.⁴³
- **Малі модульні реактори (ММР) не є ефективною альтернативою.** ММРи навіть за найбільш оптимістичними прогнозами не зможуть генерувати для України енергію ще щонайменше десять років. Згідно з проведеним дослідженням⁴⁴ концепції ММР можуть мати складності з економічною конкурентоспроможністю порівняно з відновлюваними джерелами енергії. Навіть з урахуванням певних переваг ММР (таких як стандартизований дизайн та модульність) вони зіштовхуються з високими витратами на будівництво. Окрім цього, ця технологія не вирішує проблеми відходів, що продукує атомна промисловість та потреби в викопному паливі.

Відтак, Україна у своїй політиці досягнення кліматичних цілей не повинна зосереджувати зусилля та інвестиції на розвитку дороговартісних потужностей атомної енергії, які зможуть генерувати енергію в далекій перспективі, а натомість зосередитися на розвитку децентралізованих джерел відновлюваної енергії.

7. Проблематика щодо нарощення експортного потенціалу

На міжнародній конференції з відновлення Ukraine Recovery Conference 2023,⁴⁵ представники Уряду наголошували на тому, що Україна буде відновлювати економіку з

---

⁴¹ Екодія, "Як нові атомні блоки можуть нашкодити українській безпеці, економіці і довкіллю", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/iak-novi-aes-mozhut-nashkodyty.html>]

⁴² Екодія, "Атомна енергетика: питання та відповіді", [режим доступу: https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2019/04/atomka_pytannia_i_vidpovidi_web-2019.pdf]

⁴³ Екодія, "Скільки відходів продукує атомна енергетика та як їх переробляють", [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/iaderni-vidkhody.html>]

⁴⁴ Björn Steigerwald et al. "Uncertainties in estimating production costs of future nuclear technologies: A model-based analysis of small modular reactors", [режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360544223015980#bib1>]

⁴⁵ Ukraine Recovery Conference 2023, [режим доступу: <https://www.urb-international.com/urb-2023-info>]

Громадська організація "Центр екологічних ініціатив "Екодія"
а/с 32, Київ, 01133; info@ecoact.org.ua
тел. +38 044 357 78 41; ЄДПРОУ: 41210108
вул. Євгена Коновальця, 36Е, Київ, 01133, Україна

використанням та розвитком “зелених” технологій: відновлюваних джерел енергії та водню, видобувати критичні мінерали та виготовляти ”зелену“ сталь. При цьому, таке виробництво розглядається в першу чергу з точки зору нарощування експортного потенціалу країни, аніж забезпечення власного енергетичного переходу.

Громадські організації України ще навесні 2022 року визначили принципи зеленої відбудови,⁴⁶ які передбачають те, що **відновлення має слугувати в першу чергу потребам жителів України**. Процес відбудови України повинен базуватися на розвитку комплексної ”зеленої“ економіки, а не перетворенні України на сировинний придаток для потреб інших країн.

---

⁴⁶ Зелена відбудова України: Позиція громадськості [режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ukrainy-pozytsia-hromadskosti.html>]